

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četrt leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 14. septembra 1859.

Opomin gospodarjem.

Že več tednov se sliši, da sēm ter tje po Kranjskem neka huda bolezen konje napada, za katero jih je več že tudi poginilo. Tū in tam smo slišali to bolezen „novo bolezen“ imenovati.

Treba se nam tedaj zdī, da besedico govorimo o tej bolezni in gospodarjem povemo, kaj je ta bolezen, odkod izvira, in kako se je ravnati pri nji. Povemo jim pa tudi, da ni nova bolezen, ampak že stara in dobro znana.

Ta bolezen je nekako tišavki podobna, toda še huja je, in včasih živino hitro končā; včasih pa terpi tudi več dni in konji jo prestojijo. Po svoji notranji lastnosti je vrančni bolezen ali metljajem ali čermu (Anthrax, Milzbrand) popolnoma enaka, le da se tista črna in kakor šmir gosta kri valī k možganom; bolni konj postane vēs top, pijan, in se skor nič ne zavē; včasih mu nenagloma glava oteče, huda vročina ga tare, hitra in težka sapa žene itd. Včasih se spustijo tudi bule po životu. Pred kakimi 3 ali 4 leti je bila ta bolezen posebno na Dolenskem dosti huda.

Vzrok te bolezni je najbolj letošnja huda vročina, ktera je gnala kri zlo v možgane, zato je zraven te bolezni tudi dosti kōnj za navadno tišavko bolnih bilo in poginilo. — Zakaj da si pa izbira posebno le konje in ne napada tudi goved in druge živine, je težko popolnoma za gotovo povedati. To je pa res, ako so se konji v taki vročini presilili v delu, — ako so stali v soparnih, vročih štalah, in niso potrebne hladne vode dobivali, so mogli zboleti.

Kaj je storiti, da se ta bolezen odverne? Varovati jih je treba vsega tega, kar smo ravno rekli, da je bolezen krivo, — verh tega naj se bolni konj samotež kam postavi v hladen kraj, da drugi konji ne nalezejo bolezni od njega.

Berž pa ko konj za to boleznijo zbolī, naj se mu puša obilo, enkrat, pa tudi dvakrat, če je treba, — po životu naj se polije z merzlo vodo, potem pa s slamo dobro dergne in obriše in s kocom odene; — na glavo naj se mu priveže lahka ruta in ta noč in dan neprenehoma z merzlo vodo moči, da se konju možgane hladijo; — notri naj se mu dá solitarja 1 lot v poliču vode, 4krat na dan, ali pa bljuvne soli (Brechweinstein) 1 kvintelje z 2 lotoma dvojne soli (Doppelsalz) v poliču vode, 3krat na dan. Če mu ni moč kaj notri dati, in konj rad pije, naj se mu napravi poseben škof vode in v to vodo dene 4 lote solitarja, da te vode vsake pol ure več požirkov popije. Košenilov salmijakovec je tudi kaj dober, kakor smo ga v „Novicah“ že priporočali in se unidan vnovič prepričali pri konju najvišjega vojaškega gospoda, ki zdaj v Ljubljani stanuje, in čigar konj je tudi za to boleznijo hudo zbolel, pa se hitro ozdravil.

Sicer naj stoji bolen konj na hladnem.

Če je v kaki štali kak konj za to boleznijo poginil, jo je treba kaj čisto očediti povsod, pa tudi njegovo opravo (kšir in vse drugo), da se kužina zatara, brez ktere ta bolezen ni.

Letošnje bčele in letošnja sterd.

Že lani so si pridne bčelice le malokje zimske hrane (živeža) dovelj nabrati mogle, zakaj skozi celo poletje ni ne enkrat padla medena rosa, in tudi ajda jim lani ni dala, česar so potrebovale. Za tega voljo so skerbni in umni bčelarji večidel svoje bčelice že v jeseni oskerbeli z nekoličnošnim satovjem, da so se preživiti mogle pozimi.

Ker je zadnja zima po novem letu kaj topla in mehka bila, so jih bčelarji mogli prezgodaj pod milo nebo spustiti in jih s prihranjenim medom (sterdjó) živiti.

Al z medom pitane bčelice so prezgodaj obilen zarod napravile, in vso zalogo medú povžile; prišel je potem letošnji nemili majnik z merzlim in viharnim vremenom, kateri je zaperl bčele v panjove, da niso mogle ven si živeža iskat, še manj pa medú čez svojo potrebo nabirat. Medú za živež bčelicam ni bilo pozneje nikjer in tudi za drag dnar ne dobiti. Kaj družega je sledilo iz tega, kakor to, da je večina bčel glada (lakote) konec vzela in da so bčelarji vsi klaverni in žalostni postopali okoli svojih praznih bčelnjakov.

Ker je po tem takem čez letošnjo spomlad veliko manj kot druge leta polnih panjev ostalo, in ker so ob letošnjem ajdovem cvetji le poslednji trije dnevi preteklega mesca velikega serpana*) bčelam ugodni bili, po tem pa je nastopila spet ojstra sapa (burja), in se nabiranje medú zdaj že svojemu koncu bliža, ne smemo od letošnje letine zastran medú več pričakovati, kakor da bo še manj kot srednja letina.

Opomniti pa moram, da mesca malega in velikega serpana nabrani med, ker sta obā ta mesca suha in vroča bila, bo veliko veliko bolji memo takega, ki se pridela v mokrem poletji. Letošnji med ima veliko več sladčice v sebi, je tečniši in se bo dolgo ohraniti dal.

Letošnji med se bo v lončenih in dobro pocinjenih piskrih na hladnem kraji več let ohraniti dal, ako ga le obvarujemo mravelj in družega merčesa, ki ga rad zalezuje, in od časa do časa posnemamo to, kar se ga v gorkem vremenu na verhu staja, da se kisati ne začne. Kdor bo tako pridno ravnal, bo imel tečnega in zdravega medú za živež bčelam dovelj.

Ne bom se motil, ako rečem, da javalne bomo dobili prihodnje leto, pa morebiti tudi več let ne, tako dobrega medú kakor bo letošnji, ker večletna skušnja učī, da malokdaj je dve leti ali več let zaporedoma dobra medena letina.

Iz Čermošnic na Dolenskem 3. septembra 1859.

J. Jonke.

Deset naukov tistim, ki se hočejo s konjsko rejo pečati.

Pervi nauk. Kdor se hoče z rejo kōnj pečati, mora posebno veselje do nje imeti; brez tega ne bo nič.

Kmetijstvo ne more biti brez živine. Tū in tam so po-

*) Iz Gorenskega smo slišali, da so ondi bčele letos dosti dobre. Vred.